

Advies betreffende het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid vanaf 2013

Nummer: **INBO.A.2010.73**

Datum: 15/03/2010

Auteur(s): Francis Turkelboom & Olivier Dochy

Contact: Lon Lommaert – lon.lommaert@inbo.be

Kenmerk aanvraag: E-mail op datum van 4 maart 2010

Geadresseerden: Yanne Goossens
Departement LNE
Afdeling Internationaal Milieubeleid
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

Cc:

AANLEIDING

Eind januari heeft het departement DLV een discussietekst over het gemeenschappelijk landbouwbeleid overgemaakt aan het kabinet Landbouw en Visserij, niet als officieel standpunt van de administratie, wel als basis voor verdere discussie met andere departementen binnen de Vlaamse Overheid en met het Vlaamse middenveld. Na overleg is het kabinet LV akkoord gegaan met het voorstel van de administratie om, als vervolg op het project van het departement, 2 formele consultatierondes over de toekomst van het GLB te organiseren, een eerste met andere departementen binnen de Vlaamse overheid, en een tweede met organisaties van het Vlaamse middenveld.

Wat betreft het overleg binnen de Vlaamse overheid werd er op 3 maart (9h30 – 13h) een informatievergadering georganiseerd. Uitgenodigde departementen waren LNE, EWI, RWO en IV. In totaal mochten voor LNE 8 personen deelnemen aan deze vergadering.

VRAAGSTELLING

DLV vraagt om een schriftelijke feedback op de 3 vragen op de bijgevoegde tekst . Dit document zal als bijlage toegevoegd worden aan het GLB discussiedocument.

DLV plant dus niet hun tekst aan te passen, maar ziet de verschillende documenten eerder naast elkaar, als basis voor volgende discussies de komende maanden/jaren inzake het GLB-post 2013 verhaal.

Het lijkt dan ook aangewezen om een insteek te leveren aan DLV die put uit de discussie van het overleg op 03.03.2010 (zie dit verslag) en uit de eerdere tekst doorgegeven aan DLV als informele LNE insteek op 05.01.2010. Naar goede gewoonte zal dit eerst binnen de administratie opgesteld worden, waarna terugkoppeling met het kabinet.

TOELICHTING

De voorstellen en opmerkingen aan het document worden in de aangeleverde tekst zichtbaar gemaakt via *'track changes'*.

Afdeling Internationaal

Milieubeleid

Informele insteek	Departement LV project "GLB vanaf 2013" - Feedback Beleidsdomein LNE op discussiedocument van het Departement LV
Datum	08.03.2010 (draft !) – te finaliseren tegen 17.03.2010
Auteur	Yanne Goossens (Departement LNE)
Insteek	Departement LNE en de betrokken IVA's en EVA's
	Departement LNE – Yanne Goossens, Rik de Baere, Jan Kielemoes, Ludo Holsbeek, Johan Bogaert, Martine Swerts ANB - Walter Galle, Ben Van Doorslaer

Deze tekst vormt een feedback op het discussiedocument inzake "GLB vanaf 2013" dat het Departement LV publiceerde in februari 2010. Hieraan voorafgaand, werd het beleidsdomein LNE reeds in het proces betrokken via 2 overlegmomenten met Departement LV in 2009, waarna een informele niet-limitatieve insteek vanuit het beleidsdomein LNE volgde in januari 2010. Op 03.03.2010 organiseerde het Departement LV een volgend discussiemoment met de beleidsdomeinen LNE, RWO, EWI en iV. De discussie werd gestructureerd adhv drie door het Departement LV voorgelegde vragen:

1. Welke uitdagingen moet het Europese landbouwbeleid aangaan na 2013, rekening houdend met zowel de Europese als mondiale context i.e. kunnen er nog elementen toegevoegd worden aan de uitdagingen zoals geschetst in de discussietekst?
2. Hoe kan het GLB in de toekomst meer bijdragen aan een meer innovatieve, competitieve en ecologisch duurzame landbouwsector?
3. Hoe kunnen landbouw en het GLB in de toekomst bijdragen tot een vitaal platteland, in rurale en peri-urbane gebieden?

Globaal uitgangspunt voor Beleidsdomein LNE

De leidraad voor het GLB 2007-2013, markt- en plattelandsbeleid, werd vastgelegd tijdens de Europese Raad in Göteborg. Globaal uitgangspunt is dat de doelstelling van het landbouwbeleid de productie van voldoende en kwalitatief voedsel moet zijn, waarbij dit productieproces gebeurt in evenwicht met randvoorwaarden vanuit ecosystemen.

Het Europees beleid (met beleidsdoelstellingen inzake landbouw en plattelandsontwikkeling, maar ook met ambitieuze milieudoelstellingen) moet coherent zijn en, as such, ook zo doorvertaald worden in het Vlaams beleid en in een Vlaamse visie over het Europese beleid inzake landbouw- en plattelandsontwikkeling, rekening houdend met de vooropgestelde Europese milieu- en natuurdoelstellingen. Het beleidsdomein LNE pleit in dit kader voor een efficiënte inzet van middelen met betrekking tot onder andere klimaatverandering, biodiversiteit, integraal waterbeheer... (cfr **prioriteiten CAP Health check**) in Vlaanderen. Deze actuele aandachtspunten hebben raakvlakken met en bieden mogelijkheden voor een betere integratie in het EU GLB ten bate van de landbouw en het platteland. Meer nog, wij kunnen verwachten dat deze accenten ook vanuit Europa als specifieke aandachtspunten zullen worden naar voor geschoven bij de uitwerking van een nieuw GLB. Bij dit alles zal het ook belangrijk zijn rekening te houden met de ruimtelijke context. Echte plattelandsregio's en half verstedelijkte regio's, zoals Vlaanderen, hebben nood aan andere accenten, zeker op het vlak van plattelandsbeleid.

Het landbouwproductiesysteem – te beschouwen als een **agro-ecosysteem** (zie bv. studie over blauwe diensten van het departement Landbouw en Visserij¹) – kan maar op lange termijn duurzaam zijn als er rekening gehouden wordt met zeer diverse, doch noodzakelijke voorwaarden (zie ook verder: Aandachtspunten). Belangrijk hierbij is dat het Departement LV en het beleidsdomein LNE tot een gezamenlijk inzicht kunnen komen van wat wordt verstaan onder het begrip "agro-ecosysteem". Dit begrip dreigt de

1

<http://lv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Blauwe%20diensten%20door%20de%20Vlaamse%20landbouw.pdf>

komende maanden op Europees niveau steeds meer een algemeen (container) begrip te worden waarbij afhankelijk van de invalshoek meer het accent op 'agro' of op 'eco' gelegd wordt. Wat zijn de aandachtspunten voor Vlaanderen?

Na de ondertekening van het **verdrag van Lissabon** geldt dat voor het landbouwbeleid het Europees parlement nu ook **medebeslissingsrecht** heeft bij belangrijke Europese landbouwdossiers. Bijna 50 jaar was dit het alleenrecht van de ministers van landbouw die maandelijks bijeenkomen in de Europese landbouwraad. Vanaf nu zal dus elke beslissing in het kader van de 'codecision-procedure', mee onderhandeld worden door het Europees parlement. Dat is zeker een belangrijk element om rekening mee te houden bij de toestandkoming van het GLB na 2013.

► **Aftoetsing integratie milieudoelstellingen**

We verwachten dat de thema's klimaat en energie (verdroging, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie), landbeheer (tegengaan erosie, C beheer), waterbeheer (kwantitatiefbeheer, nutriënten, bestrijdingsmiddelen), biodiversiteit (typische soorten gebonden aan landbouw en/of water), natuur en landschapsbeheer, ... zoals geformuleerd in de Health check niet aan belang zullen in boeten. Wel in tegendeel.

Voor het beleidsdomein LNE is het belangrijk te kijken **hoe het landbouwbeleid rekening houdend met zijn economische gegevens ook het meest efficiënt en effectief kan ingezet worden voor het milieu ("milieuefficiëntie")** – zie ook verder. Om de middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten, is het van belang de integratie van milieu en natuur in het landbouwbeleid en ook omgekeerd goed op te volgen. De wederzijdse invloed tussen landbouw en milieu komt in het huidige beleid onder andere tot uiting in:

- Pijler I: cross compliance
- Pijler II: PDPO
 - o As 1: VLIF steun is ook gelinkt aan investeringen in het kader van de prioriteiten klimaatverandering, biodiversiteit, energie, water, ...
 - Vorming: ook hierin wordt heel wat aandacht besteed aan uiteenlopende milieu-aspecten van land- en tuinbouw.
 - o As 2: agromilieumaatregelen en bosbouwmaatregelen
 - o As 3: link met Natura 2000 en IHD (instandhoudingsdoelstellingen)
 - vb natuurinrichtingsprojecten.

Waar in het kader van de VLIF-steun er een duidelijk zicht is op de BBT/BREF (ook inzake milieu) voor bepaalde investeringen (voor andere is nog verder studiewerk rond BBT nodig), is er inzake de agro-milieumaatregelen een **duidelijke nood aan indicatoren**, maar ook aan een wetenschappelijke evaluatie van de impact van de ingezette maatregelen. We hebben hier meer info over nodig om het GLB goed onderbouwd te kunnen bijsturen. Integratie van milieu-doelstellingen in andere beleidsdomeinen dient gekoppeld te worden aan een **aftoetsing**, in termen van resultaat en/of in termen van financiële inspanningen.²

Een duidelijke **impactanalyse** zowel van het huidige landbouwbeleid³ als van de agro-ecosysteemvisie op het GLB vanaf 2013 is noodzakelijk. Teneinde een goede opvolging in de toekomst te faciliteren en een duurzaam beleid na te streven, hebben we nood aan maatregelen volgens het **SMART-principe**⁴ met een **lange termijn doelstelling**. Men

² Dit komt overeen met de principes opgenomen in Mededeling VR 2008 1104 MED.0161 over "De begroting hervormen voor een ander Europa". Inzake de budget rubriek 2 "natuurlijke hulpbronnen", benadrukt de VR het belang van een globaal beleidskader en toekomstvisie voor landbouw met het oog op de herziening van het EU budget na 2013 en het belang van operationalisering van integratie van milieudoelstellingen in andere beleidsdomeinen, zowel in termen van resultaat en/of in termen van financiële inspanningen.

³ Er bestaat bv al een ex-ante evaluatie van het Vlaamse PDPO II op <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=499>

⁴ Specific, Measurable, Achievable/acceptable, Relevant/realistic and Time Bound

dient daarbij ook na te aan in hoeverre **meer geïntegreerde en gebiedsgerichte projecten** geënt op de specifieke situatie van een deelregio niet tot meer duurzame resultaten kan leiden.

Vraag 1 - Prioriteiten en uitdagingen voor het GLB na 2013

Het is nu al duidelijk dat het **landbouwbudget** zal afnemen (cfr lopende discussies op EU vlak) of in het beste geval zal behouden blijven. Ook in dit laatste geval betekent voor de 'oude' lidstaten een daling van het budget, gezien aan de nieuwe lidstaten een groter deel van de koek beloofd is. Het zal er dus op aan komen prioriteiten te stellen. Het beleidsdomein LNE wenst betrokken te worden bij de prioritering die Vlaanderen binnen het GLB naar voor schuift. Hierbij is het belangrijk te kijken waar de (ev. nieuwe) uitdagingen liggen.

Obv de gestelde prioriteiten, zullen de **randvoorwaarden (cross compliance)** in **Pijler I** mogelijks moeten worden bijgestuurd om de landbouw nog meer te verduurzamen en een positieve impact op de omgeving (basiszorg voor natuur, milieu en landschap) te realiseren. In dit kader denken we bijvoorbeeld aan verplichte groenbemesting om erosie tegen te gaan en de aanleg van bufferstroken langs waterlopen in kwetsbare gebieden. Verder stelt zich ook de vraag of we niet verder moeten gaan dan wat Europa vastlegt in die gebieden waar extra maatregelen zich opdringen (bv fosfaatverzadigde gebieden).

In **Pijler II** (as 1), is het belangrijk te kijken welke maatregelen - rekening houdend met de economische en technische gegevens - het meest milieuefficiënt/effectief zijn en dus prioritair zouden moeten worden betoelaagd door het **VLIF**. Bovendien zouden de meest (milieu-)innovatieve maatregelen in een hogere subsidieklasse kunnen worden opgenomen, teneinde innovatie in de sector te stimuleren. Verder is het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie van belang dat investeringssteun en stimulering van innovatie gekoppeld wordt aan duurzame voorwaarden (bv. BBT/BREF), aan de prioriteiten/nieuwe uitdagingen geïdentificeerd tijdens de CAP Health check, en dat de link wordt gelegd met de prioriteiten genomen in het kader van de EU 2020 strategie (opvolger van de Lissabonstrategie). *Zie hiervoor ook vraag 2.* Ook **as 2 en as 3 van het plattelandsbeleid** blijven een belangrijke uitdaging, nl. de verbetering van het milieu en het platteland, en de leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie. *Zie hiervoor ook vraag 3.*

Het beleidsdomein LNE benadrukt bovendien het belang van **gebiedsgerichte en geïntegreerde initiatieven** die bouwen op samenwerking tussen betrokken actoren en op kennis en begeleiding van een of meerdere betrokken administraties om goed omschreven doelstellingen te realiseren.

Daarenboven wensen we de aandacht te vestigen op de **ruimtelijke component** van de verschillende uitdagingen. Voor het realiseren van de hiermee gelinkte doelstellingen is immers steeds ruimte nodig. Bovendien dient er rekening gehouden te worden met doelgroepenbeleid (voor de realisatie van IHDs, doelstellingen inzake integraal waterbeleid, ...) en met vergoedingenregelingen voor maatschappelijke diensten.

Als reactie op uitdagingen vermeld in de discussietekst van het Departement LV, kan gesteld worden dat er te weinig aandacht uitgaat naar de schaarser wordende hulpbronnen en dat de focus op bodem en op water en luchtverontreiniging [en biodiversiteit](#) te beperkt is. Verder is het beleidsdomein LNE van mening dat er nood is aan een sterkere link met de uitdagingen zoals geïdentificeerd in de CAP Health check (klimaat, biodiversiteit, waterbeheer, hernieuwbare energie, innovatie op deze vier gebieden).

De vraag is ook of er niet meer rekening moet gehouden worden met ev. nieuwe verwachtingen/percepties van de maatschappij naar de landbouw toe. Zo is er een verhoogde interesse van de consument naar de afkomst en kwaliteit van zijn voedsel en naar streekproducten. Een andere uitdaging is de erkenning van de maatschappij van een goede leefomgeving op het platteland, van recreatie, en van ecosysteemdiensten.

Onderstaande paragrafen geven een overzicht van de voor het beleidsdomein LNE prioritaire uitdagingen binnen het landbouwbeleid inzake:

- water;
- afval;
- biodiversiteit, natuur en ecosysteemdiensten;
- bodem; en
- energie.

In de discussietekst van het Departement LV komen deze te weinig aan bod.

► **Focus op water**

De voldoende beschikbaarheid en het gebruik van water van een aanvaardbare kwaliteit, is een belangrijke randvoorwaarde. Om de milieueffecten van de landbouw naar watersystemen toe te beperken (vb tgv nitraten, fosfaten, pesticiden) zullen maatregelen meten worden getroffen. Een oplossing hiervoor is bijvoorbeeld het aanleggen van bufferstroken.

De zoetwatervoorraden worden enerzijds gebruikt door landbouw en industrie en voor de productie van drinkwater. **Een evenwicht tussen de vraag naar water en het aanbod aan water** is hierbij essentieel (*water demand management*). Anderzijds is de aanvulling van de zoetwatervoorraden en de ontwikkeling en instandhouding van alle ecologische waarden die van het watersysteem afhankelijk zijn belangrijk voor een goed integraal waterbeheer. De intensiteit van het landbouwproductiesysteem mag het functioneren van [aquatische](#) ecosystemen niet te veel in het gedrang brengen. Ook hierover zijn er duidelijke maatschappelijke verwachtingen.

Het is dus noodzakelijk dat aquatische (eco)systemen voldoende kansen krijgen. Dat impliceert dat aspecten als waterkwaliteit en waterkwantiteit in ruime zin, en het ecologische leven in en rondom water, waaronder ook grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen, niet in het gedrang gebracht worden. Voldoende ruimte voor water is hierbij van belang voor het behalen van de doelstellingen van het Decreet Integraal Waterbeleid.

Indirect kan klimaatwijziging significante gevolgen hebben voor én het functioneren van aquatische ecosystemen én voor de beschikbaarheid van oppervlakte- en grondwater. De noodzakelijke inspanningen zullen toenemen als ook de impact van klimaatwijziging toeneemt.

Bovendien mag de **overstromingsproblematiek** niet uit het oog verloren worden. Er is enerzijds nood aan ruimte om overstroming te beperken; en anderzijds dienen de effecten van overstroming op landbouwproductie in acht te worden genomen.

Ruimer bekeken dan waterbeleid heeft het **ruimtegebruik en de intensiteit van dat ruimtegebruik** gevolgen voor de toestand van water. Zeker indien op de termijn van enkele decennia de rol van groene energie op significante wijze zou toenemen dient het effect van deze tendens op de beschikbaarheid en kwaliteit van andere hulpbronnen bewaakt te worden.

► **Focus op afval ----- Kan OVAM dit wat uitschrijven?**

- gebruik van compost in de landbouw: problematiek (C-gehalte bodem bodemvruchtbaarheid en erosie) gekoppeld aan klimaat (vastlegging koolstof)
- materiaalrecyclage afvalstoffen tot meststoffen en bodemverbeterende middelen

- co-vergisting; inzet landbouwafvalstoffen als inputstroom en afzet als digestaat
- gebruik en generatie van groene elektriciteit/warmte door de sector

► **Focus op biodiversiteit, natuur en ecosysteemdiensten**

Volgens de laatste communicatie in het kader van de rapportering over de Habitatrichtlijn (COM2009 358 definitief) is "de staat van instandhouding van met landbouwactiviteiten geassocieerde habitattypes er in het algemeen slechter aan toe dan andere habitattypes. Vooral de situatie in de Atlantische regio (waaronder Vlaanderen) is uitermate zorgwekkend."

Biodiversiteit is tijdens de CAP Health check naar voor geschoven als één van de prioritaire domeinen waarin maatregelen moesten genomen worden. Hierop verderbouwend zou biodiversiteit verder als **toetssteen** kunnen gebruikt worden bij de uitwerking van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013. Bovendien zullen de nieuwe "Biodiversity post 2010" doelstellingen moeten worden geïntegreerd worden in andere beleidsdomeinen.

Op dit ogenblik wordt in overleg met alle betrokken actoren werk gemaakt van de implementatie van de Instandhoudingsdoelstellingen in Vlaanderen. Begin 2010 stelt de Vlaamse regering de Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD) vast. De volgende twee jaar worden voor 34 gebieden in Vlaanderen de Specifieke Instandhoudingsdoelstellingen vastgelegd. Gelijklopend wordt een maatregelensyllabus uitgewerkt, waarin de diverse maatregelen worden beschreven om voor uiteenlopende habitats tot een goede staat van instandhouding te komen, of voor specifieke soorten een goede habitat op te bouwen. In dit kader zullen ook heel wat agro-milieumaatregelen aan bod komen. Het zal erop aankomen in het kader van de uitwerking van PDPOIII maximaal in te spelen op de kansen die landbouw krijgt om binnen de speciale beschermingszones (habitat en vogelrichtlijngebied) bij te dragen tot het realiseren van deze doelstellingen. Dit neemt niet weg dat gelijklopende vooral in het kader van het landschaps- en waterbeheer nog andere groene en blauwe maatregelen worden uitgewerkt.

Het formuleren van **gebiedsgerichte** maatregelen volgens het **SMART**-principe en met een **lange termijn doelstelling** kan hier ook toe bijdragen.

Tegelijkertijd zou moeten nagegaan worden of de **Code Goede Landbouwpraktijk** niet aangepast moet worden aan de huidige toestand en in overeenstemming gebracht moet worden met de praktijken in vergelijkbare landbouwgebieden in de Europese Unie.

We moeten evolueren naar een globale benadering op basis van (agro)**ecosysteemdiensten** waarbij landbouw zowel leverancier (voedsel, landschap, ...) als gebruiker van diensten (biodiversiteit, bodem, water, ...) is. Een voorbeeld hiervan is [vergoedingen voor ecosysteemdiensten \("payment for environmental services"\), maar ook](#) kijken naar niet enkel wat landbouw kan doen voor biodiversiteit, maar ook wat biodiversiteit kan doen voor landbouw (cfr functionele agrobiodiversiteit).

► **Focus op bodem**

De aandachtspunten op het gebied van bodembescherming zijn (in samenhang met klimaatverandering): erosie, hoeveelheid koolstof/organische stof in de bodem, en verdichting. Het is belangrijk dat **bodembescherming** als **essentieel** wordt gezien binnen het concept duurzame landbouw. Bij grondgebonden teelten is de bodem een voorname productiefactor die ook meebepalend is voor de milieubelasting veroorzaakt per eenheid van productie.

► **Focus op klimaat, klimaat adaptatie en emissies**

Ook de landbouwsector zal de komende jaren bijkomende inspanningen moeten leveren voor het beperken van zijn emissies. Naast de impact op de opwarming van de aarde, is ook de verzuring van de bodem en van het water (tgv ammoniakemissies) een belangrijk probleem. Het invoeren van emissie-arme stallen is reeds een stap in de goede richting.

De landbouwsector is uiterst klimaatafhankelijk en zal zich zeker moeten aanpassen aan de klimaatverandering (adaptatie). Dit zowel wat betreft de plantaardige en dierlijke productie, als wat betreft het verzekeren van maatschappelijke diensten (ecologische, ondersteunende, regulerende en culturele diensten).

► **Focus op energie**

Een **verhoging van de energie-efficiëntie** in de landbouw, kan bijdragen tot het behalen van de energie-efficiëntiedoelstellingen. Energie-efficiëntiemaatregelen hebben tot op zekere hoogte een negatieve kost, en zijn dus ten goede van zowel de landbouwer als het milieu. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar de verdere ontwikkeling van warmtekrachtkoppeling.

Naast een reductie in energiegebruik, kan de landbouw ook bijdragen tot het **produceren van hernieuwbare energie**, en zo verder bijdragen tot de 2020-doelstellingen. Mogelijkheden zijn:

- biogasinstallaties (o.a. mestverwerking)
- de bouw van windmolens, aanwending van thermische en fotovoltaïsche zonne-energie
- de benutting van bioafval voor energiedoeleinden
- het telen van energiegewassen in het kader van adequate duurzaamheidscriteria :
 - o korte omloophout
 - o agroforestry.
 - o grondstoffen voor biobrandstoffen (vereiste van voldoende CO₂-reductie over de hele levenscyclus van de brandstof; ontwikkeling van 'biobrandstoffen van de tweede generatie');
- het gebruik van biobrandstoffen en biogas voor transport en machines in de landbouw (er wordt meer en meer gesteld dat biobrandstoffen beter kunnen ingezet worden in sectoren waar er weinig alternatieven zijn voor reducties van de CO₂-uitstoot).

► **Focus op ruimte:**

[Zones met goede landbouwgrond beschermen tegen bebouwing.](#)

Vraag 2 – Naar een meer innovatieve, competitieve en ecologisch duurzame landbouwsector

Aan de hand van de gestelde prioriteiten, zullen de middelen onder Rubriek 2 "Bescherming en beheer van natuurlijke hulpbronnen" beter moeten worden gespreid over de verschillende doelstellingen (rekening houdende met de (sub)nationale budgetten).

Bedoeling is om een win-win situatie te bereiken tussen competitiviteit en duurzaamheid. Het beleidsdomein LNE benadrukt dat maatregelen die inzetten op competitiviteit, de duurzaamheid niet negatief mogen beïnvloeden en dat de twee niet los van elkaar mogen

Met opmaak: opsommingstekens en nummering

Met opmaak: Standaard, Inspringing: Links: 0,6 cm, Geen opsommingstekens of nummering

Met opmaak: Inspringing: Links: 2,5 cm

worden nagestreefd. Hierbij is een positieve benadering met een optimalisatie van de verschillende factoren noodzakelijk.

*Bijvoorbeeld bijkomende VLIF-steun voor tuinbouwbedrijven enkel en alleen als er reeds een aantal energie besparende maatregelen genomen zijn (bv. dubbele beglazing);
Bijvoorbeeld subsidies voor waterrecyclage op basis van een voorafgaande wateraudit;*

Om dit te kunnen verwezenlijken, dienen Europese middelen ook te worden besteed aan de evaluatie van de verschillende maatregelen. Ook zijn gebalanceerde Impact Assessments nodig om het markt- en prijsbeleid als vangnet te koppelen aan milieuvoorwaarden (cfr EC processen en de belofde maar nog niet verschenen mededeling rond het afschaffen van contra-productieve subsidies).

Het beleidsdomein LNE suggereert subsidies te koppelen aan wat er geproduceerd wordt en aan de hiermee samenhangende milieu-impact (zowel voor plantaardige als voor dierlijke producten). In Zuid-Europa bv switcht men nu ook naar gewassen die minder water verbruiken. Via het sturen van productie, stuur je ook consumptie (minder subsidies zal tot stijgende prijzen leiden).

Opmerking [f1]: Is dit een juiste quote? Dit lijkt op het oude systeem

Wat betreft Pijler I, is een verstrenging en uitbreiding van de randvoorwaarden voor directe steun noodzakelijk. Zo zouden bijvoorbeeld bepaalde ecosysteemdiensten (blauwe diensten mbt waterbeheersing, groene diensten mbt behoud en beheer van het natuurlijk patrimonium of bv. koolstofopslag) kunnen worden opgenomen in de "goede landbouwpraktijken".

Het beleidsdomein LNE suggereert de bedrijfgerelateerde voorwaarden (basisvoorwaarden) voor het verkrijgen van subsidies (zie bovenaan p27) aan te vullen met kennis over natuur/milieubeheer, naast onder meer de in de tekst vermelde technische kennis.

Het beleidsdomein LNE steunt het [principe](#) van het Departement LV om te werken met een trapsysteem binnen Pijler II as 2 om de voorziening van publieke diensten en het nemen van agromilieumaatregelen (AMM) te financieren. Het trapsysteem laat toe in een beginfase vooral stimulerend te werken op basis van de geleverde inspanningen, waarna in een volgende fase landbouwers ook een vergoeding krijgen op basis van de bekomen resultaten. [Het is wel belangrijk om de einddoelstelling "public money for public services" in het vizier te houden. Het identificeren en stimuleren van ecosysteemdiensten in onze agroecosystemen is daarom belangrijk. Ook moeten er aandacht komen voor alternatieve AMM, zoals groepcontracten voor ecosysteemdiensten op landschapniveau \(bv groen-blauwe dooradering\), of veiligen voor het leveren van ecosysteemdiensten. Zulke ingrepen zal ook het maatschappelijk draagvlak voor landbouw-ondersteuning verhogen.](#)

Verwijderd: voorstel

Het beleidsdomein LNE wijst op het belang van continuïteit voor de financiering van bijvoorbeeld deze AMM; hiervoor dient voldoende budget te worden voorzien. Belangrijk is wel dit systeem in onderling overleg uit werken.

In de discussietekst van het Departement LV gaat de aandacht vooral uit naar investeringsmaatregelen; het beleidsdomein LNE zou dit graag uitbreiden naar aandacht voor ook andere wijzen om milieu en landbouw te verzoenen (bv via beheersovereenkomsten) [en verbreding van de cross-compliance](#).

Bovendien zijn de vermelde duurzaamheidscriteria bij de investeringssteun slechts vaag uitgewerkt en doet het hoofdstuk "hoe hoog ligt de lat?" uiteindelijk geen uitspraak over

hoever men eigenlijk wil gaan. Momenteel is wel duidelijk dat de huidige voorwaarden niet volstaan om voldoende de basis natuur- en milieukwaliteit te garanderen.

Vraag 3 – Naar een vitaal platteland

Het platteland moet ruim geïnterpreteerd worden: "*landelijke gebieden bekijken als een geïntegreerd en gedifferentieerd weefsel van landbouw, natuur, bos en menselijke activiteit, met voldoende aandacht voor de relaties tot de stedelijke gebieden*".

In de "**Strategische richtsnoeren**" over het Europees plattelandsbeleid die de lidstaten moesten gebruiken als leidraad voor het opstellen van hun eigen PDPO II (2007-2013), gaat er relatief veel aandacht naar "milieuzaken". De **vertaling naar een Vlaams programma** kan echter nog bijgeschaafd worden.

Cormstrateg
richtsnoeren voor PO

In dit kader wil het Beleidsdomein LNE erop wijzen dat bij de voorbereiding van PDPOII ook voor de inrichting van bepaalde gebieden diverse acties werden uitgewerkt. Zo was er in het kader van as 1 met betrekking tot het verhogen van de landbouwcompetiviteit een actie in het kader van ruilverkavelingen uitgewerkt. Deze actie werd niet weerhouden, Hetzelfde geldt voor een aantal 'plattelandsinrichtingsacties' in het kader van as 3.

De discussietekst van het Departement LV besteedt jammergenoeg weinig aandacht aan peri-urbane gebieden. Ook worden in het algemeen as 3 en as 4 nogal stiefmoederlijk behandeld in de tekst. Het beleidsdomein LNE wil dan ook wijzen op het grote belang van de maatregelen onder deze assen om de (be)leefbaarheid van het platteland te verhogen.